

Hommage à Vasarely

Pécs – Stuttgart – Brüsszel – Párizs – Budapest

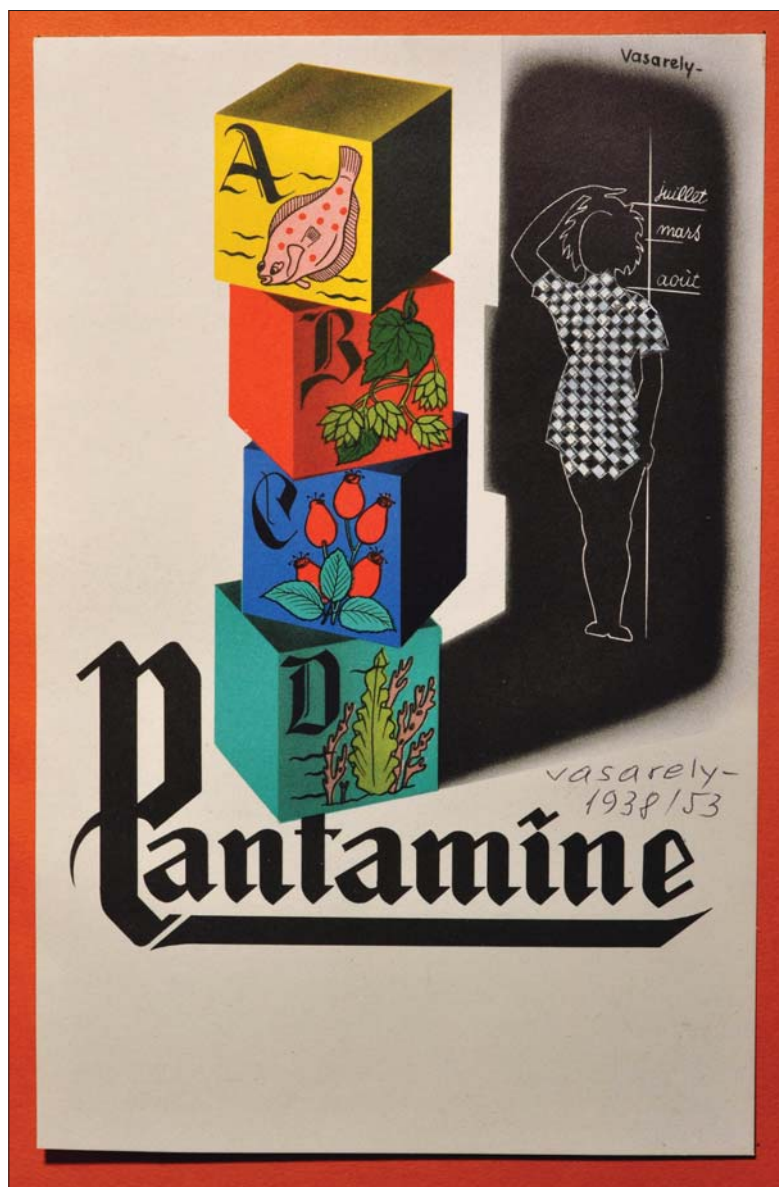
■ Nemzetközi kiállítássorozat érkezett a végéhez az április 9-ig Budapesten, a FUGÁ-ban látható *Hommage à Vasarely* című kiállítással, amely Vasarely születésének 110., halálának pedig 20. évfordulója alkalmából tiszteleg az op-artot megteremtő magyar származású művész előtt.

A nemzetközi turné első állomása Pécs volt, majd a külföldi magyar kulturális intézetek közül Stuttgartban, Brüsszelben és Párizsban mutatták be az eredeti Vasarely-grafikákból és -szerigráfiákból, valamint mintegy negyven kortárs magyar tervezőgrafikus ez alkalomra készült munkáiból rendezett anyagot, amely Vasarely népszerű életművére mai szemmel reflektál.

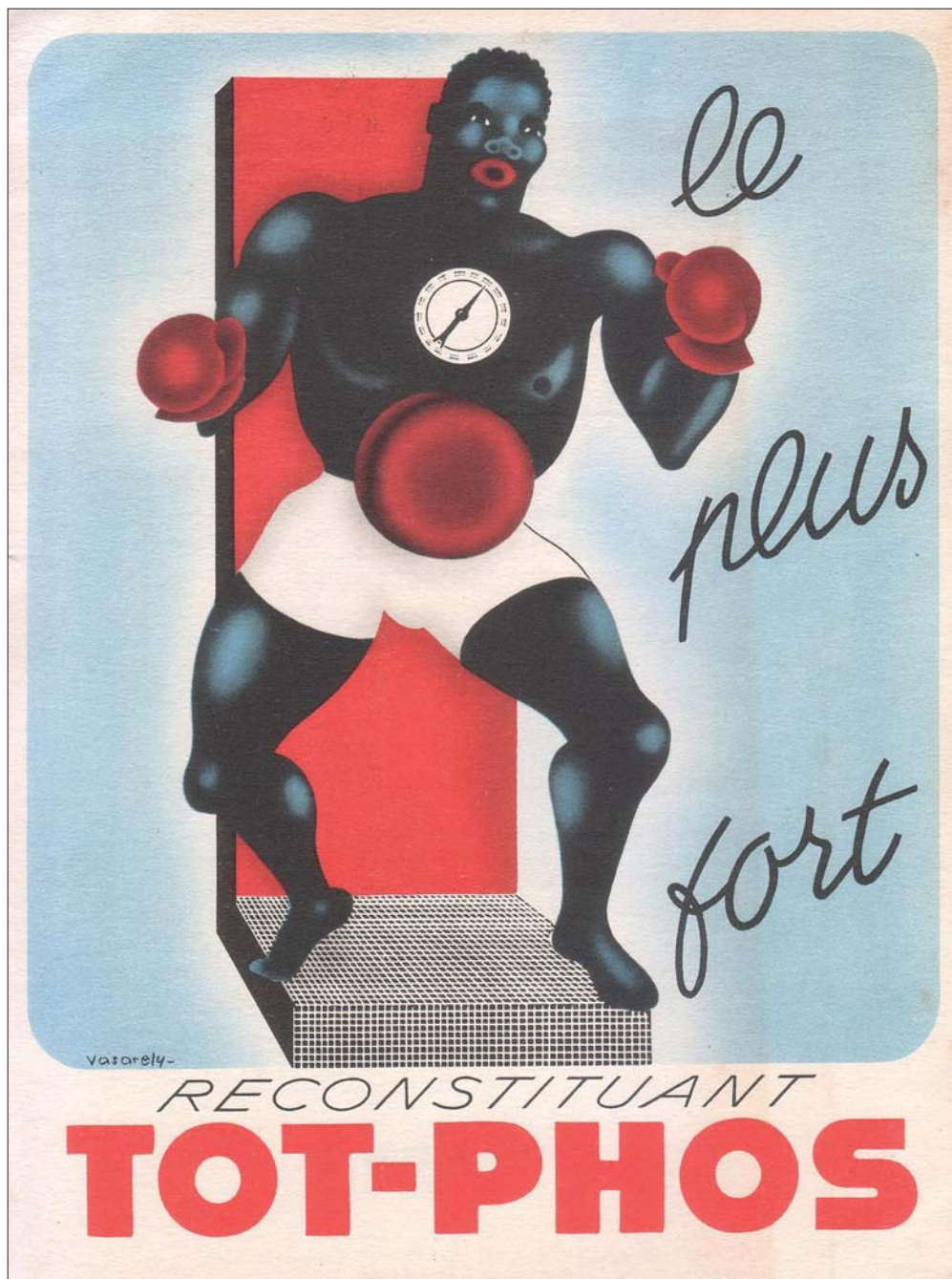
„Képtelen vagyok megakadályozni, hogy felkavaró analógiát érezsek az én »kinetikus plaszticitásom« és a mikro- és makrokozmosz egysége között. Minden együtt van: a Tér; a Tartam, a Hullámok, a Kapcsolatok és a Mező. A művészetem átpozicionálja a Természetet, ebben az esetben azt a tiszta fizikát, ami annak a formája, bogyon értsük meg fizikai valóságában a világot”¹ – írta Victor Vasarely 1959-ben, az évfordulóra immáron második kiadását is megérett művészeti jegyzeteiben.

Művészeti törekvései tehát olyan filozófiai problémákat vetnek fel, amelyek az elemi geometrikus formák ábrázolására, a tér-idő megragadására és ábrázolására vonatkoznak, s amelyek a 20. század eleje óta egyaránt foglalkoztatták a filozófusokat és a művészeket.

1955-ben írt híres *Sárga kiáltvány*ában a geometrikus művészet 19. századig nyúló gyökereit és azok megújítását határozza meg. Olyan alkotókra hivatkozik, mint Manet, akinél az ábrázolás legyőzi a történetmesélést, Cézanne, aki először geometrizálta a külső világot, és Matisse-t említi a tiszta színei miatt. Picasso úgy kerül említésre, mint aki áttörte a figurativitást, Calder a tér kitágítása okán, Kandinszkijt pedig abból a szempontból emeli ki, mint akinél a külső látvány belsővé válik. És persze nem feledkezik meg Mondrianról sem, hiszen az általa képviselt festészet

Victor Vasarely:
Tot-Phos reconstituant,
gyógyszerreklám /
Victor Vasarely:
Tot-Phos Reconstituant.
Medicinal product advertisement
é. n., nyomtatás
(Roland Bonias
magángyűjteménye) / n.d., nyomtatás
(Roland Bonias Collection)
[21,5x16,2 cm]

←
Victor Vasarely:
Pantamine,
gyógyszerreklám /
Victor Vasarely:
Pantamine.
Medicinal product
advertisement
[1938] *nyomtatás, akril*
a P betűn – aláírt
(Roland Bonias
magángyűjteménye) /
nyomtatás, akril on letter
P – signed
(Roland Bonias
Collection)
[23x14,8 cm]

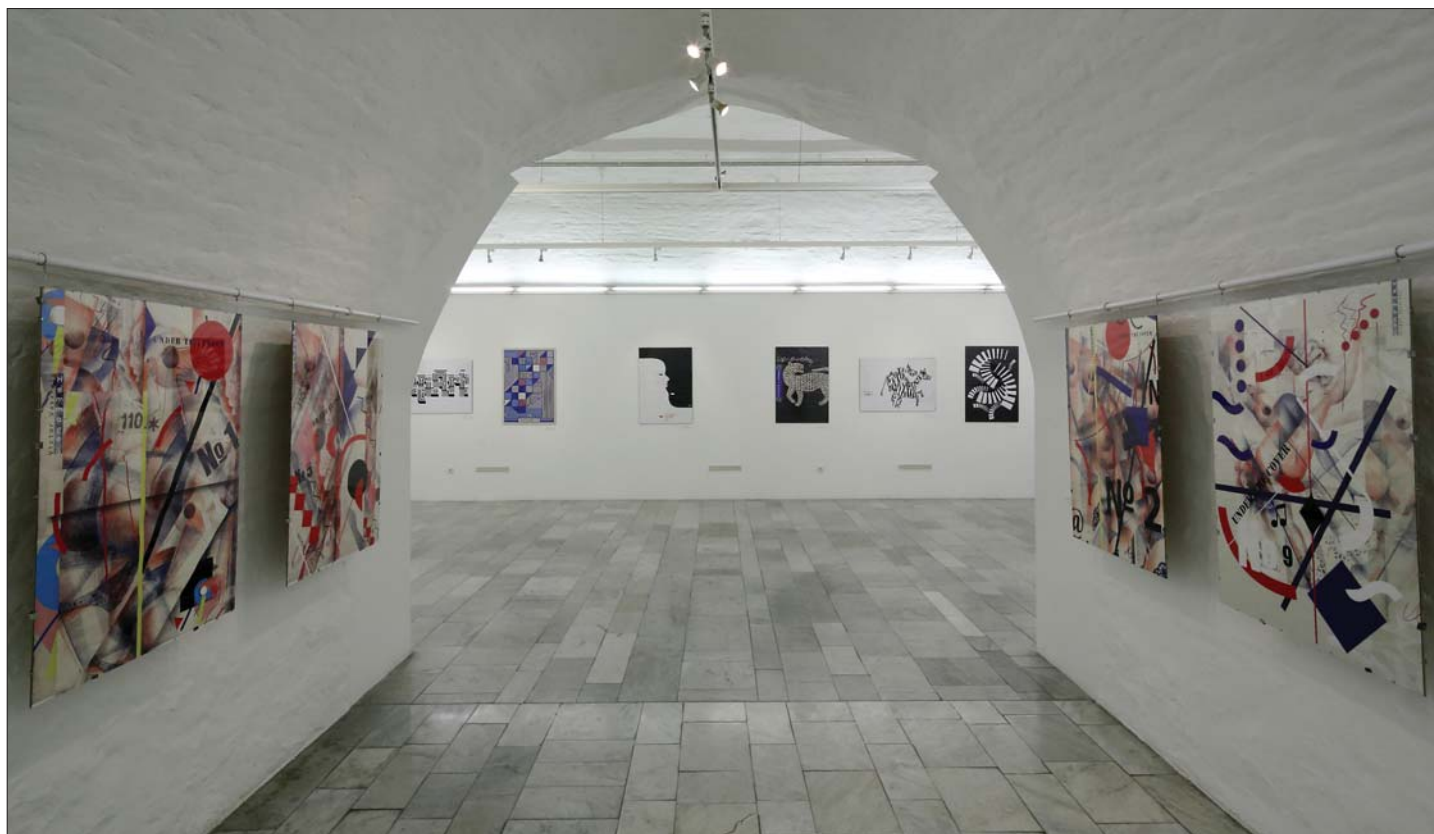
**Hommage à Vasarely című kiállítás (részlet),
Victor Vasarely reklámgrafikái / Hommage à Vasarely
(exhibition view). Advertising graphics by Victor Vasarely
Pécsi Galéria, Pécs, 2016 / Pécs Gallery, Pécs, 2016**

feloldódik az építészetben – például a Bauhausban, illetve annak tovább élésében, a plaszticitás szintézisében Le Corbusier-nél. A manifesztum kulcsszavai a tér, a tiszta kompozíció, az egység, a megsokszorozódó dimenziók.

Vasarely Denfert-korszakától kezdve, amikor is a párizsi metrómegálló csempézett falán felfedezi a látott valóság viszonylagos percepciójával létrejövő, különféle térhatásokban megmutatkozó képeket, vizuális kísérletei komoly hermeneutikai kérdéseket involváltnak, tekintettel a néző egyedi percepciójára,

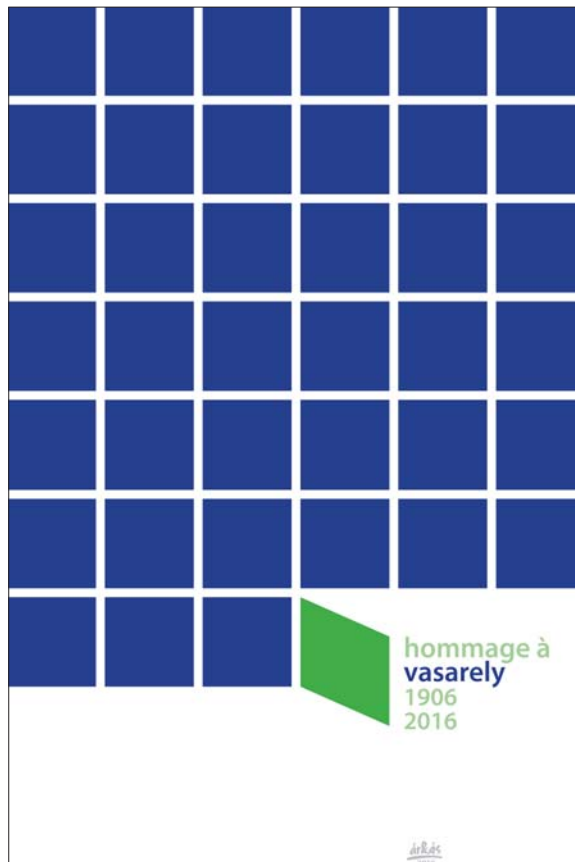

Fotó: Tóth László

Fotó: Tóth László

Árendás József:
Homage à Vasarely /
József Árendás:
Homage à Vasarely
[2016; 100x70 cm]

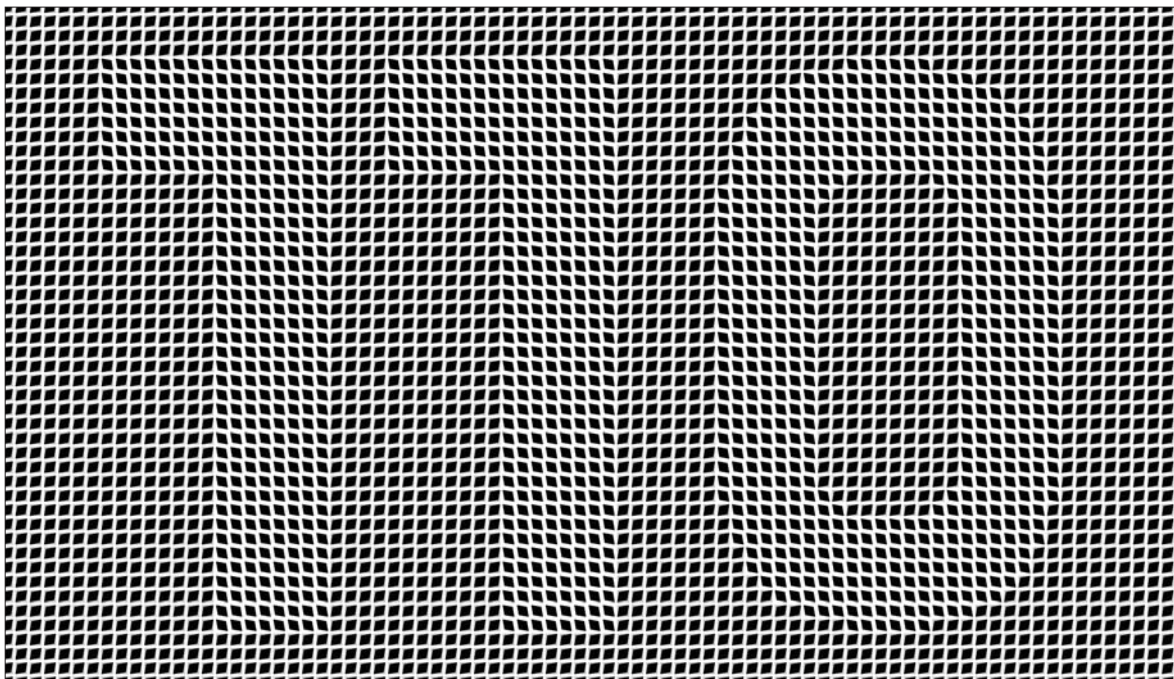
Vasarely 1906-ban Pécsen született, véletlenül épp abban a városban, amely a magyar Bauhaus magyarországi bölcsője, hiszen több, a Bauhausban kimagasló tevékenységet folytató alkotó (Breuer Marcell, Molnár Farkas, Forbát Alfréd) is itt született. Itt végezték iskolai tanulmányaik egy részét, a régió szerteágazó kulturális gyökereinek és többnyelvűségének közegében felnőve, a magyar, majd a nemzetközi konstruktivista törekvésekhez közel kerülve jutottak el Weimarba és/vagy Dessaubá, a Bauhaus fellegvárába. Vasarely tanulmányainak jelentős részét Budapesten folytatta, az egykori bauhausler, Bortnyik Sándor tanítványaként, így látásmódját, művészi ars poeticáját egész életében meghatározta a Bauhaus szellemisége. Ennek nyomán olyan művészeti irányzatot képviselt, amely hatása szerint a művészetet a mindennapi élet, az építészet, a várostervezés, a tárgy- és kiadványtervezés részévé akarta tenni, amivel minél szélesebb közönségre tegezt kívánt egy újszerű látásmódba bevonni. Ebből ered a legszélesebb körben elterjedt népszerűsége, gondoljunk csak a Renault autógyárnak készült emblémájára (amelyet fiával, Yvarallal készített stúdiójában) vagy David Bowie 1969-es *Space Oddity* című albumának borítójára.

Tervezőgrafikai munkákat pályája elején már Budapesten is készített, de a harmincas évek legelejétől Párizsban ezek a munkák biztosítják a megélhetést számára, és tervezőgrafikai gondolkodása, bár munkásságának kevésbé népszerű oldala, egész életművét meghatározta.

Születésének 110. évfordulója alkalmából a Pécsi Galériában tavaly augusztusban rendezett kiállításon ezért művészetének ez a kevésbé ismert vonása került a fókuszba. Az aix-en-provence-i Vasarely Foundationnak köszönhetően Victor Vasarelyt mint tervezőgrafikust ismerhettük meg, 1930 és 1939 között készült, hazánkban eddig ismeretlen tervezőgrafikai munkái alapján. A 34 korabeli nyomat többsége gyógyszerreklám volt, de voltak köztük turisztikai plakátok, magazinborítók vagy az Air France-nak készült fedélzeti étlap is. Vasarely a gyógyszerreklámok terén már Budapesten is gyakorlatot szerzett, amikor a budapesti Labor Műszeripari Műveknél dolgozott a húszas években. A kiállított grafikákon is visszaköszön a húszas

amelynek a mű valóságos fizikai valósága csak az alapja, a látvány az egyedi befogadók számára rajzolódik ki. Vagyis a mű a nézők retináján születik meg, az ábrázolni kívánt térhatások a néző percepciója által jelennek meg. S noha ez minden egyéb műalkotásról elmondható, őt megelőzően még nem volt művész (már a számítógépes ábrázolás előtt), aki ilyen módon épített volna a látvány és befogadás kettősségére. Mivel munkái a „homo ludens” játékos kedvét találták el, hamarosan nagyon népszerűek, könnyen befogadhatóak, vagy ha úgy tetszik, „fogyaszthatóak” lettek, miközben a vizualitás és ábrázolás tudományos szintű elemzése, ontológiai kérdéseinek kutatása a lét, a természet, a kozmosz elméleti tanulmányozásából születtek.

←
Homage à Vasarely
című kiállítás (részlet),
az előtérben Molnár
Gyula plakátjai /
Homage à Vasarely
(exhibition view).
In the foreground:
posters
by Gyula Molnár
Pécsi Galéria, Pécs,
2016 / Pécs Gallery,
Pécs, 2016

Rozmann Ágnes:
Homage à Vasarely /
Ágnes Rozmann:
Homage à Vasarely
 [2016; 70x100 cm]

Fotó: Balassi Intézet, Párizs

évek modernista grafikai technikája, megfigyelhetjük azt a fejlődési ívet is, amely a kidolgozott képi, realisztikus ábrázolástól a letisztult, néhány vonalra és színre redukált ábrázolás, illetve – a fotográfikával együtt – a Bauhaus formajegyei felé vezet.

Ezek mellett a Pécsi Galéria Archívum Alapítvány és a Pécs 2010 Egyesület felhívására kortárs hazai grafikusművészek ez alkalomra készült munkái idézték meg a mester szellemét. A bemutatott művek kapcsolódtak Vasarely korai grafikáinak ötletgazdagságához, egyszerű eszköztárához, vagy későbbi, optikai hatásokra épülő struktúráihoz, és széles keresztmetszetét adták a hazai tervezőgrafikai törekvéseknek. A kiállító művészek: Aba Béla, Arany Gold Zoltán, Árendás József, Bagi László Jr., Bakos István, Balla Dóra, Barabás Ferenc, Baráth Dávid, Baráth Ferenc, Böhm Gergő, Brassai Szende, Czákó Zsolt, Csörgő Tamás, Felsmann Tamás, Gál Krisztián, Horkay István, Korolovszky Anna, Kulinyi István, Maczó Péter, Major Lajos, Mészáros Szandra, Molnár Gyula, Molnár Kálmán, Molnár Tamás, Náday Ferenc, Pin-

Homage à Vasarely
 című kiállítás (részlet),
 az előtérben Bánó Rita
 Katalin üvegplasztikája
 / **Homage à Vasarely**
 (exhibition view).

In the foreground:
 a glass sculpture
 by Rita Katalin Bánó
 Balassi Intézet –
 Párizsi Magyar
 Intézet, Párizs, 2017 /
 Institut Balassi –
 Institut Hongrois –
 Collegium
 Hungaricum, Paris
 2017

Hommage à Vasarely
című kiállítás (részlet),
az előtérben Török
Gábor plakátja /
Hommage à Vasarely
(exhibition view).
In the foreground:
a poster by Gábor Török
FUGA Budapesti
Építészeti Központ,
Budapest, 2017 /
FUGA Budapest
Center of
Architecture,
Budapest, 2017

czehelyi Sándor, Pordán János, Rozmann Ágnes, Simon Péter Bence, Szabó Andrea, Szamos Iván, Szőnyei György, Tepes Ferenc, Tóth Yoka Zsolt, Török Gábor, Varga Anna Gizella, Varga Gábor Farkas, Vasvári Péter.

A kiállított munkák javarészt 70 x 100 centiméteres nyomatok voltak, és jelentős részük Vasarely ismert motívumait idézte meg, vagy helyezte új kontextusba. Így gyakran feldolgozták a híres zebrák motívumát, vagy a közismert Renault-emblémát. Sokan az optikailag elmozduló képi hatások (a vonal, a kör, a négyzet vagy akár a betű) eszközszerét, az egyenes vonalak elmozdításának egységéből kibontakozó optikai hatásokat vagy a pozitív-negatív formák együttes megjelenését alkalmazták. Mások szabadon asszociáltak a mindennapi életben megjelenő formákról Vasarely geometrikus formáira. Néhány munka jó példája az op-art cybertérbeli alkalmazásának, vagy a sajátos

stíláriis jegyek és Vasarely rendszerének integrálására.

Ezek a munkák tavaly szeptemberben a stuttgarti, novemberben a brüsszeli, az idén februárban pedig a Párizsi Magyar Intézetben kerültek bemutatásra, míg az eredeti Vasarely-grafikák 2016. december végéig a pécsi Vasarely Múzeumban voltak megtekinthetők. A tervezőgrafikai anyag természetesen külföldön sem maradt Vasarely-munkák nélkül: a tárlat a külföldi megjelenések alkalmával Vasarely szerigráfiáival egészítette ki a grafikusművészek anyagát, amelyeket a pécsi Vasarely Múzeum bocsátott rendelkezésünkre, Sárkány József főmuzeológus, művészettörténész válogatásában.

A brüsszeli és párizsi vernissage-okon közreműködött Pierre Vasarely, a Vasarely Fondation elnöke, Victor Vasarely unokája, akinek a jelenlétével az emlékezősorozat személyes dimenziót kapott.

A kiállításnak még egy, eddig nem említett elemé-

Fotó: FUGA Budapesti Építészeti Központ, Budapest

ről szólnunk kell: az évfordulóra országos pályázatot írtak ki² a művészeti egyetemisták számára, akik közül hatan vehettek részt a nemzetközi bemutatkozáson: Bánó Rita Katalin, Bordás Melinda, Brutóczki Csaba, Erdélyi Sarolta Ágnes, Kovács Eszter, Vidákovich Sámuel.

A kiállítássorozat áprilisban véget ért, de más hazai és külföldi helyszínek is érdeklődtek a munkák iránt.

FEKETE VALI
műkritikus, esztéta, a kiállítássorozat kurátora

(Hommage à Vasarely. Pécsi Galéria, Pécs, 2016. augusztus 25. – szeptember 20.; Én, Victor Vasarely – Moi, Victor Vasarely. Balassi Intézet – Magyar Kulturális és Tájékoztatási Központ, Stuttgart, 2016. szeptember 22. – október 15.; Vasarely – A pályakezdés éve – Reklámgra-

fikák. Janus Pannonius Múzeum – Victor Vasarely Múzeum, Pécs, 2016. október 11. – december 18.; Én, Vasarely – Moi Vasarely. Balassi Intézet – Brüsszeli Magyar Nagykövetség Kulturális Szolgálat, Brüsszel, 2016. november 30. – 2017. január 10.; Hommage à Vasarely. Balassi Intézet – Párizsi Magyar Intézet, Párizs, 2017. február 9. – március 4.; Hommage à Vasarely. FUGA Budapesti Építészeti Központ, Budapest, 2017. március 23. – április 9.)

Jegyzetek

1. Victor Vasarely: *Notes Brutes*. Éditions Hermann, Paris, 2016, 131.
2. A Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar és a Pécs 2010 Egyesület kiírása.

A fotókat a szerző bocsátotta rendelkezésünkre.

**Hommage à Vasarely
című kiállítás (részlet) /
Hommage à Vasarely
(exhibition view)
FUGA Budapesti
Építészeti Központ,
Budapest, 2017 /
FUGA Budapest
Center of
Architecture,
Budapest, 2017**

